

ספרי' — אוצר החסידים — לויבאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן
מליובאוויטש

וילד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, ניו

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושתים לבריאה

שנת המאה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ

לזכרון

הצדקנית הרבנית מרת חנה ע"ה שניאורסאהן

בת הצדקנית הרבנית מרת רחל

ובת הרה"ג הרה"ח ר' מאיר שלמה

נפטרה ביום השבת קודש, ו' דעשי"ת, בעלות המנחה

שנת ה'תשכ"ה

- ת נ צ ב " ה -

אמו של כ"ק אדמו"ר מה"מ

כתובתינו באינטרנט: <http://www.moshiach.net/blind>

ויש לומר, אז ויבאלד משיח קען קומען יעדער טאָג, „אחכה לו בכל יום שיבוא“⁵, און אליהו הנביא דארף אַנזאָגן אַ טאָג פריער אויף ביאת המשיח — קומט אליהו הנביא אין טבריא בפועל ממש יעדער טאָג און זאָגט אַן אויף ביאת המשיח (במיוחד) צו די וואָס שטייען אין אַ מעמד ומצב פון „אחכה לו בכל יום שיבוא“ — אויך די וואָס זאָגן דאָס ניט בדיבור (כמנהג חב"ד)⁶, נאָר מ'טראַכט וועגן דעם, ובפרט ווען מ'זאָגט אין דעם באַוואוסטן קאָפיטל תהלים „מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו“.

... און אין דערויף קומט צו אַ ספעציעלע הדגשה היינטיקן יאָר — סיי מצד דעם קאָפיטל תהלים אין וועלכן מ'זאָגט „מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו“, און סיי מצד די שלימות פון ארבעים שנה וואָס דעמולט איז שוין „נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע“⁷, ובפרט נאָך דעם וואָס מ'איז שוין אַריין (ושבעה ימים) אין שנת ה'נ"א (ה'תנש"א), וואָס אידן האָבן איר אָנגערופן (און מפּיץ געווען) מיטן ר"ת „אראנו נפלאות“.

(משיחת יום ד' פ' ברכה, ז' תשרי תנש"א)

- (5) עיקר ה"ב מ"ג עיקרים.
- (6) ראה לקו"ש ח"ט ע' 282 ואילך.
- (7) פט, כא.
- (8) תבוא כט, ג.

וילך ז

א. בנוגע צו מצות הקהל שטייט אין דער משנה (און אין גמרא)¹ כמה פרטים, רש"י אָבער בפרשתנו זאָגט נאָר פרטים אחדים בענין זה, וואָס פון דעם קען מען וויסען וועלכע פרטים זיינען מוכרח ביי הקהל לפי פשוטו של מקרא. רש"י שטעלט זיך אויף די ווערטער: „תקרא את התורה הזאת“ און איז מפרש: „המלך ה' קורא מתחלת אלה הדברים כדאי במס' סוטה על בימה של עץ שהיו עושין בעזרה“.

די פרטים וואָס רש"י זאָגט שטייען אין דער משנה אין מס' סוטה, אָבער אין דער משנה שטייען נאָך כמה פרטים וואָס רש"י ברענגט ניט אַראָפּ (ווי אזוי מען האָט געגעבן די ספר תורה צום מלך; וועלכע פרשיות בפרט ער האָט געלייענט; די ברכות וואָס דער מלך האָט געזאָגט נאָך דער קריאת התורה). און דער טעם איז מוכן בפשטות, ווייל ענינו של רש"י בפירושו עה"ת איז צו אַפטייטשן פשוטו ש"מ, "ניט אַראָפּצו ברענגען פרטי דינים פון מצות. איז ניט מוכן פאַרוואָס ברענגט רש"י אַראָפּ אַט די פרטי דינים, דלכאורה (א) פון וואָנעט איז דער הכרח אויף זיי בפשטות, (ב) זיי זיינען אויך ניט נוגע צו הבנת פשוטו של מקרא.

דער ערשטער חלק פון פירוש רש"י, המלך ה' קורא מתחלת אלה הדברים — איז פאַרשטאַנדיק: דאָס איז דער אַפ-טייטש פון די ווערטער וועלכע זיינען געזאָגט געוואָרן „ליהושע“ און צו זקני ישראל: תקרא את התורה הזאת. (א)

(ב) לויט דעם האָט רש"י זיך גע-דאַרפט אַפּשטעלן ביי די ווערטער כדאי במס' סוטה — פאַרוואָס ברענגט ער פון דאָרט די פרטים „על בימה של עץ שהיו עושין בעזרה“.

(ג) רש"י האָט געדאַרפט זאָגן „כדאי במס' סוטה“ בתחלת פירושו אָדער

די פרטים וואָס רש"י זאָגט שטייען אין דער משנה אין מס' סוטה, אָבער אין דער משנה שטייען נאָך כמה פרטים וואָס רש"י ברענגט ניט אַראָפּ (ווי אזוי מען האָט געגעבן די ספר תורה צום מלך; וועלכע פרשיות בפרט ער האָט געלייענט; די ברכות וואָס דער מלך האָט געזאָגט נאָך דער קריאת התורה). און דער טעם איז מוכן בפשטות, ווייל ענינו של רש"י בפירושו עה"ת איז צו אַפטייטשן פשוטו ש"מ, "ניט אַראָפּצו ברענגען פרטי דינים פון מצות. איז ניט מוכן פאַרוואָס ברענגט רש"י אַראָפּ אַט די פרטי דינים, דלכאורה (א) פון וואָנעט איז דער הכרח אויף זיי בפשטות, (ב) זיי זיינען אויך ניט נוגע צו הבנת פשוטו של מקרא.

דער ערשטער חלק פון פירוש רש"י, המלך ה' קורא מתחלת אלה הדברים — איז פאַרשטאַנדיק: דאָס איז דער אַפ-טייטש פון די ווערטער וועלכע זיינען געזאָגט געוואָרן „ליהושע“ און צו זקני ישראל: תקרא את התורה הזאת. (א)

- (1) סוטה מא, א ואילך.
- (2) פרשתנו (וילך) לא, יא.

וואָרענט רש"י אז דאָ מיינט, את התורה הזאת" (ניט די גאַנצע תורה, נאָר) כליון פון משנה תורה.

די שאלה איז אַבער:

(א) פון וואָנען נעמט עס טאָקע רש"י בפשט'מ אז ס'מיינט נאָר, מתחלת אלה הדברים [מ'קען ניט זאָגן אז אויף דעם ברענגט ער, כדאי' במס' סוטה', מיינענדיק אז פון פשט'מ ווייס מען דאָס טאָקע ניט, נאָר אזוי שטייט אין מס' סוטה, וואָרום דעמאָלט בלייבט די שאלה — פאָרוואָס זאל מען ע"ד הפשט ניט לערנען אז דאָס איז דאָס זעלבע ווי צוויי פסוקים פאָרדעם, די גאַנצע תורה?]

(ב) וויבאלד דער לשון הכתוב איז, את התורה הזאת האט רש"י געדאַרפט זאָגן, המלך הי' קורא משנה תורה¹, אָדער ספר זה וכיו"ב, מתאים צום לשון הכתוב, התורה הזאת, ניט — פון וואָנען ער איז מחליל².

מ'קען ניט זאָגן אז רש"י שרייבט, מתחילת אלה הדברים ווייל דאָס איז (מתאים מיט דער הלכה און דעם) לשון המשנה, וואָרום ענינו של רש"י איז (ניט) צו מודיע זיין פרטי דינים, כנ"ל, נאָר אַפטייטשן די ווערטער און דעם פשט אין פסוק.

ד. דעם ביאור בכל זה וועט מען פאַרשטיין בהקדים דיוק לשון רש"י

(9) בדבק טוב לפרש"י: ומדאמר הזאת משמע דווקא משנה תורה. וצ"ע דהרי נאמר לפניו. הזאת על כל התורה, כנ"ל (אבל ראה לקמן הערה 20). ולהעיר שבדפוס ב' וכיוצא ב' רש"י לא נעתקה בהדיה תיבת, הזאת.
(10) ראה לשון רש"י סוטה שם (במשנה ד"ה שנאמר) הובא לקמן בפנים. פרש"י ד"ה וחגיגה מגילה ה, א.
(11) בדפוס ראשון דרש"י: מאלה הדברים מתחלת הספר.

בסוף פירושו — ניט אַריינשטעלן דאָס באַמזע. וואָס פון פשטות לשון רש"י איז משמע, אז דער ציון צו מס' סוטה באַציט זיך נאָר אויף דאָס געזאָגטע פאַר דעם, המלך הי' קורא מתחלת אלה הדברים (אָבער ניט צו די ווייטער-דיקע פרטים, האַטש זי שטייען אויך אין מס' סוטה).

ג. אויך בהתחלת פירושו דאָרף מען פאַרשטיין: דאָס וואָס, המלך הי' קורא' קען מען פאַרשטיין ווי רש"י נעמט דאָס אַרויס פון פשוטו של מקרא, כנ"ל: אָדער ווי מפרשים זאָגן:

אין דעם פריערדיקן פסוק שטייט, ויצו משה אותם — לשון רבים, און בהמשך לזה שטייט, תקרא (את התורה הזאת) — לשון יחיד. דאָרף מען זאָגן, אז דאָ האָט זיך משה געווענדעט צו איינעם המיוחד, און וויבאלד אז אין די פריערדיקע פסוקים ווערט דערמאָנט, ויקרא משה ליהושע, איז מסתבר אז ער האָט דאָס געזאָגט צו יהושע, וואָס איז געווען, ווי רש"י זאָגט מיט צוויי פסוקים פאַר דעם, דבר לדורי, א מלך.

אויך דער המשך, מתחלת אלה הדברים איז מובן דער מקור, כנ"ל. ולהוסיף אז רש"י באַוואָרענט אויך: עס שטייט מיט צוויי פסוקים פריער' דער זעלבער לשון, ויכתוב משה את התורה הזאת, און דאָרטן מיינט עס (ווען ער האָט געענדיקט) די גאַנצע תורה, בא-

(3) ראה באר מים חיים. דבק טוב. משכיל לדוד.
(4) וראה חזקוני עה"פ. עיון יעקב לע"י סוטה שם.
(5) וראה תיב"ע עה"פ: חיקרון ית אורייתא.
(6) לא, ו.
(7) ובפרש"י לפני זה (נצבים כס, יב): מפרנס לפרנס ממש ליהושע.
(8) לא, ט.
(9) ראה פרש"י עה"פ. וראה רמב"ן וטור הארוך שם.

נ.ב. עס וואָלט געווען כדאי, אז אין צוגאב צו די "הקהל" פאַרזאָמלונגען אין די טעג פון סוכות, זאל מען זיך אויך מזרז זיין און מקדים זיין די כינוסים אויך במשך די עשרת ימי תשובה, און אין די ד' ימים צווישן יום הכפורים און חג הסוכות. וכל המרבה הרי זה משובח.

די ד' ימים צווישן יום הכפורים און חג הסוכות: להעיר משיחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ("מבוא" לפוקת עורים ע' 8): די תשובה פון די ד' ימים שבין יום כפור לסוכות. . . איז אין די ד' אותיות פון שם הוי' וואָס אין אדם. וראה גם סה"מ ה'תשי"א ע' 42.
ימים צווישן יום הכפורים און חג הסוכות: ראה ויק"ר פ"ל, ז. והן ימי שמחה שבהן היו מחנכין את המזבח בימי שלמה (שו"ע אדה"ז אורח חיים תרכד — ממג"א, מהר"ל). וראה פת"ח וס"י האר"י"ל במקומו. לקוטי לוי"צ לוח"א ע' יא.

בשורת הגאולה

ג.

ויה"ר והוא העיקר — אז יעדערער פון אונז זאל ווערן א "שליח" אויף אַנזאָגן זיך, זיינע בני בית און אַלע אידן אַרום אים, אז "הנה זה בא", "הנה אלקינו זה גו' זה ה' קוינו לו"¹ (ב"פ זה²), והנה דוד מלכא משיחא, און אז אליהו הנביא איז שוין מיט אַ טאָג פריער געווען אין טבריא און האָט אַנגעזאָגט וועגן ביאת משיח צדקנו.

(1) ל' הכתוב — שה"ש ב, ח.
(2) ישע"י כה, ט. וראה תענית בסופה.
(3) שמר"ר ספכ"ג.
(4) ראה עירובין מג, ב: "אתא אליהו מאתמול... לבית דין הגדול", וב"ד הגדול "בטבריא עתידין לחזור תחילה" (רמב"ם הל' סנהדרין ספ"ד).

ענלעך צו דעם איז דא אין דעם „עולם קטן — זה האדם“ ביי יעדן מענטשן זיינען דא (דארפן זיין) די אלע אויבנדערמאנטע תכונות — די שטארקייט פון אנשים, דער זמן און די כוחות זיינע וועלכע קענען און דארפן אנפירן און משפיע זיין און באלייכטען ארום עם — הנהגת העולם און (פון נשים) הנהגת הבית: און גלייכצייטיק דארף מען אויך זיין א תלמיד און א מחונד, ובלשון חז"ל איזוהו חכם הלומד מכל אדם.

און אויך אין דעם לערנט מצות הקהל יעדן יחיד, אין זיין אייגענעם „עולם קטן“, אז עס פאדערט זיך צו צונויפזאמלען די אלע פארשידנארטיקע תכונות, פון „אנשים נשים וטף“, און זיי אריינשטעלן אין זיין אינערליכן „בית-המקדש“, מיט א פולשטענדיקער איבערגעבנקייט צו אונטערווארפן זיך צום דבר המלך — צום אויבערשטן, ביז זיי זאלן אינגאנצן דורכגעדרונגען ווערן מיט ליראה את השם.

ויהי רצון אז יעדער איינער און איינע — כולל גאר קליינע קינדער — זאל אויסניצן די אויסערגעוויינלעכע מעגלעכקייטן און כוחות וואס דער דאזיקער יאר, שנת הקהל, ברענגט מיט זיך, אין די אלע אויבנדערמאנטע ענינים, אין אן אופן אז זיי זאלן אראפקומען במעשה בפועל,

און דורך די „הקהל“ פעולות און פארזאמלונגען זאל נאך מער געשטארקט ווערן בא יעדן איינעם און איינע: יחד לבני ליראה שמך,

און די הוספה אין די כללות'דיקע פעולות האמורות זאל נאכמער מקרב זיין און צואיילען די צייט ווען מען וועט מקיים זיין די מצוה פון הקהל, מיט אלע פרטים, אין בית המקדש, און מ'וועט הערן די קריאת הפרשיות בתורה פון מלך המשיח, במהרה בימינו ממש.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה בכל האמור,

ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה

עולם קטן — זה האדם: תנחומא פקודי ג. זח"ג לג. ב. תקריז תסיס (ק. ב. קא. א). וראה אדר"ג ספלא. לקיט במדבר ה. סע"א ואילך. זח"א קלד. ב. סה"מ תרכ"ז ע' קכו. ובלשון חז"ל: אבות פ"ד מ"א. וראה חתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות ס"ז. ושי"ג. אר"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) קטו, א (בהוצאת קה"ת תשי"מ ואילך — סתצ"ג). צונויפזאמלען די אלע... תכונות: ראה מכתב ימי הסליחות התשכ"ז (לקיט ח"ט ע' 447 ואילך) בנוגע לאסיפת כל מחזירים של האדם.

צום דבר המלך — צום אויבערשטן: להעיר שמצות הקהל היא לשמוע קריאת המלך, ויראה עצמו כאילו... מפי הגבורה שומעה, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא"ל (רמב"ם הל' תגיגה פ"ג ה"ז). יחד לבני ליראה שמך: תהלים פו, יא.

די הוספה... זאל נאכמער... צואיילן די צייט: כמחזיל (סנהדרין צח, א. ירושלמי תענית פ"א ה"א. זח"א קטו, ב ואילך): זכו אחישנה. וראה שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פ' צד, צו (פו, א"ב).

תקרא את התורה הזאת בלשון יחיד, איז א הוראה צו יהושע, אז מקץ שבע שנים נאכן אריינגיין אין ארץ ישראל (נאך מיתת משה), זאל זיין „הקהל“ און מעורר זיין אידן, ויראו את ה' אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת דורך יהושע'ס לייגען פאר זיי „התורה הזאת“ גאנץ תורה, וועלכע משה האט געגעבן צו הכהנים בני לוי.

אויף צו שולל זיין דעם פירוש, זאגט רש"י „המלך ה' קורא מתחלת אלה הדברים“, וואס דערמיט מאכט ער קלאר, אז: א) דאס איז געווען אזוי ווען עס איז דא א מלך — א מצוה לדורות, ניט נאר מקץ שבע שנים משוכנסו לארץ. ב) דער אָנזאָג איז געווען צו

(15) להעיר מסוטה שם (סע"א) הוה אמיתא נימנו מהשתא, וכפרשיי שם: משנה הארבעים והלאה.

(16) ולהעיר מהל' דדעת אחרים בספרי שופטים (ז, יח) שהוצרך ללימוד „אין קורים ביום הקהל אלא משנה תורה בלבד“. וראה בארוכה בביאור הר"ם סע"לא לסה"מ רס"ג פרשה י"ד. שלדעת התק"ש שם ועוד (וההדעות שלמדן מפרשטן) היו קורין כל התורה בהקהל, ע"ש בארוכה.

(17) להעיר מלשון טוב כאן: רצו משה אותם לאמר: להזהיר המצוה לדורות על פרשת המלך.

(18) והכרחו לפרש כן גם בפסחים י"ל שהוא מהתחלת הכתוב. בבוא כל ישראל לראות את פני ה' במקום אשר יבחר, והיינו שהחוב הוא א) כאשר עולים לרגל, שהוא ב) במקום אשר יבחר — בביהמ"ק, וע"פ פסחים, במקום אשר יבחר קאי על בית הבחירה בירושלים (פרשיי ראה יב, יא) — ראה פני דוד (להודיא) כאן. ואפי' אתל' שקאי גם על שילה (וראה ר"מ ועוד לפרשיי ראה שם, ה), וכמפורש בספרי (ראה טו, ב. תבוא כו, ב. וראה ספרי במקומות הנ"ל), דגם שילה הוא בכלל המקום אשר יבחר ה', וגם שם ה' העלי' לרגל (וראה רמב"ן ראה טו, ט. שם יב, ט. וראה הר המור"י לרמב"ם הל' ביהמ"ק בתחלתו). הרי עכ"פ לא מינינו זה כהי"ד שנה שעמד המשכן בגלגל (שאז היו הבמות מותרות — זבחים ק"ב, ב).

ואף שלא ידעו כמה שנים יעברו עד שילה ועמידת שילה וכי' — אבל ידעו (ובפשטות) שיעברו זמן עד שילה ובין שילה לביהמ"ק, וכפרשיי לעיל (ראה יב, יא).

המלך ה' קורא כו'. לכאורה: וז"ל באלד רש"י קומט ניט זאגן קיין דינים נאר מפרש זיין דעם פירוש הכתוב, האט ער געדארפט זאגן דעם טייטש „תקרא, המלך“. דער לשון „המלך ה' קורא“ באווייזט אז אויך דערמיט קומט ער (ניט נאר אפטייטשן דעם פסוק נאר) דער-צוילן דעם דין (והבסופעל) ווי אזוי עס איז פארגעקומען די מצוה פון הקהל.

איז דער ביאור בזה: פשוטו של מקרא אין פ' וילך, אז משה דערציילט אז בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, און ער זאגט זי אן ווי די הנהגה וועט זיין תיכף לאחר מותי, ווען זיי וועלן איבערגיין דעם ירדן, און דערנאך איז, ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו וגו' חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה גוי ואתה תנחילה גוי' און בהמשך לזה, ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים גוי' און דאן קומט דער אָנזאָג „ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים גוי' בבוא כל ישראל גוי' הקהל“ —

איז בפשטות דער ציווי א המשך צו די פריערדיקע פסוקים — אז אָנזאָג צו „העם הזה“ צו די „הכהנים בני לוי“ וואס זיי האט ער געגעבן די תורה, און

(12) לא, ב.

(13) שם, ג ואילך.

(14) ועפ"י יומתק שחיה לומר להם מצוה וציווי ה' לסוף ארבעים שנה ויבוס' מותי... אף שיל' שלא ה' יכול לאמרו לפני שהי' הציווי ה' לקרוא משנה תורה שלא נגמרה (וכפרט — כתיבתה) עד יום מותו.

(*) ובפרט לפי פ' הב' ברשי' שם (לא, ב ד"ה אנכי) לצאת ולבוא בדברי תורה שנשתמו ממנו מסורות ומעיונות החכמה.

(**) ולהעיר שאף שגיד' ההלכה למדין מהכתוב שבפרשטן (לא, יט). ועתה כתבו לכם את השירה הזאת — מצות כתיבת ס"ת (סה"מ להרמב"ם מ"ע יח. חינוך בסופו. ועוד) הרי פרשי' שם שזוהו. האוינו השמים עד וכפר אדמתו עמו.

מען קען אבער פרעגן: אויך כמה פרשיות און פסוקים פון אלה הדברים זיינען ניט נוגע (באופן ישר עכ"ס) צו ויראו את ה' ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת?

דעריבער איז רש"י מדגיש, מתחלת אלה הדברים כדא"ר במ"ס סוטה — ער האט אנגעהויבן פון אלה הדברים, און דערנאך געלייענט ווי געזאגט במ"ס סוטה, וואו עס זיינען אויסגערעכנט וועלכע פרשיות אין אלה הדברים דער מלך האט געלייענט און וועלכע ער האט מדלג געווען.²¹

ו. עס ווערט אבער די שאלה: ווי-באלד אז די כוונה איז למען ישמענו גר איז ניט מובן: אידן, אריינגעצונדיק לארץ, זיינען געווען מער פון שש מאות אלף יוצאי צבא, דערצו קומען צו די יונגערע פון עשרים וכו' והנשים, ועאכורכ — אין איי יארן נאכדעם, ווי איז עס מעגלעך אז אלע אידן זאלן קענען הערן די דברי המלך?

און דאס וואס מ'געפינט כמה פעמים אין תורה אז משה האט גערעדט אל כל ישראל — א) שטייט אבער ניט אז ס'זיינען געווען דערביי אויך נשים וכו',²² (ב) עס שטייט ניט אז אלע האבן

להיות, ויראו את ה' ושמרו לעשות גר'. וראה אברבנאל כאן.

25) וזה שכתב רש"י במ"ס סוטה י"ל שבא לשלול המאמר כמ"ש בתוספתא סוטה (פ"ז, ט) ששם הובאה גם דעת רבי, לא ה' צריך להתחיל מראש הספר, שאינו מתאים בפשט.

26) דבין ברם ויקהל וכן ברם קדושים ור"ם דברים לא פרש' שה' גם (נשים) וט"ס (וראה ר"ם ר"ם קדושים).

ומ"ש בזה"ב (קצה, א) האנשים והנשים והטף, פ"ר באור החמה שם: ורב אבא תירץ... דלא ליה מהתם אלא פ"ר רבא אבל לא ט"ס. וכן משמע ברמב"ן ר"פ ויקהל. ולהעיר מרש"י נצבים. — וראה לקריש חכ"ז ע' 269 ואלך.

יהושע ניט אלס מכניס את ישראל לארץ, נאר אלס מלך. ג) מ'האט גע-לייענט, מתחלת אלה הדברים — ניט די גאנצע תורה (וואס משה האט גע-געבן אל הכהנים בני לוי).

ה. דער הכרח צו זאגן אז מ'האט ניט געלייענט די גאנצע תורה איז מובן בפשטות:²³

וויבאלד אז די כוונה איז געווען למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אליכם ושמרו לעשות גר', איז דאך דא נוגע די פרשיות וואס זיינען מעורר ומזרז עס זאל זיין, ויראו את ה' ושמרו לעשות גר'.

דעריבער זאגט רש"י, מתחלת אלה הדברים — ניט, משנה תורה וכיו"ב — ווייל אין די ווערטער, אלה הדברים איז מודגש אז דאס זיינען דברי תוכחה²⁴ אשר דיבר משה צו מזרז זיין אידן²⁵ אויך קיום ושמירת המצות סמוך למיתתו. ועד"ז האט משה אנגעזאגט אז דער מלך (כדוגמת משה) מקץ יעדערע שבע שנים בדורות הבאים זאל לייענען אט די דברי תוכחה פאר אידן.²⁶

19) דאין מובן כ"כ מה זה שייך לשחטעל קריאתו דוקא ליראה ולעשות גר.

20) לפי מ"ש במשכיל לדוד בפרש"י (לא, ט) י"ל שגם פ"ר יכתוב משה את התורה הזאת הכוונה למשנה תורה (וראה ספורנו שם). ולפי' כ"ה גם פ"ר הפשוט בתקרא את התורה הזאת שבפסוק זה — שבא בהמשך לפסוק הנ"ל. וראה פרש"י יהושע א, ח. 21) ולפי' י"ל שזה שהעתיק רש"י, תקרא את התורה הזאת הכוונה לכל המשך הפרשה.

22) כפרש"י ר"ם דברים. וראה ש"ך עה"ת עה"ס כאן.

23) ראה פנענ רזא ר"ם דברים: וכן נראה לפרש כ"ר ולהעיר מיהושע שם.

24) ויש להוסיף בזה שצ"ע פשוט מכיון שהקהל צ"ל גם הנשים והטף אין מקום לקרות כל התורה כ"א רק הפרשיות המזרחות אותם על קיום התעמ'צ, כי קריאת כל התורה תכבד כ"ר עליהם, הן בכמות (אריכות הזמן), ובעיקר שלא ילמדו מזה

אויף ליראה את השם: לערנען תורה און מקיים זיין מצות און צוזאמען דערמיט — בשמחה ובטוב לבב, ווי אונטערשטראכן אין דעם וואס מצות הקהל איז אין זמן שמחתנו — בחג הסוכות.

* * *

עס איז שוין גערעדט געווארן מערערע מאל במשך דעם פארגאנגענעם יאר, וועגן דעם אנזאג וועט לי מקדש ושכנתי בתוכם, ווי חז"ל טייטשן עס אפ בתוך כל אחד ואחת מישראל, אז יעדער איינער און איינע, כולל קליינע קינדער, דארף פאר-וואנדלן זיין שטוב, חדר, זיינע כלים א.ד.ג. אין א מקדש מעט, און תורה איז מבטיח הבא לטהר מסייען אותו, ביז צו דעם אויבערשטן צוואג: ושכנתי בתוכם.

דאס זעלבע איז אויך גילטיק און אדרבה ביתר שאת וביתר עז אין אזא כללות'דיקן ענין ומעשה, אין באצוג צום דערמאנטן הקהל: עס ליגט א פליכט אויף יעדן איינעם און איינע צו דורכפירן דעם אינהאלט פון מצות הקהל ארום זיך און אין זיך.

ביי מצות הקהל שטרייכט אונטער די תורה, אז די פאראמלונג פון העם, אידן, באשטייט פון — אנשים נשים וטף. יעדערער פון זיי פארמאגט — אין צוגאב צו די אלגעמיינע שטרייכן פון העם — אויך א ספעציעלע תכונה: אנשים — האבן אין זיך די מעלה און שטארקייט פון אנפירערשאפט, א מורה-דרך אין דער אלגע-מיינער הנהגה: נשים — זיינען די עקרת הבית, זיי פירן אן מיט הנהגת הבית, התחלת חיבור הטף הבנים והבנות א.ו.וו. און טף זיינען מתחנכים, מקבלים, זיי ווערן אנגעפירט פון זייערע עלטערן און מחנכים.

ליראה את השם... און צוזאמען דערמיט — בשמחה: להעיר מספרי עה"פ ואתחננו ג, ה: ואין אהבה במקום יראה כ"ר אלא כ"ר.

לערנען תורה און מקיים זיין מצות... בשמחה ובטוב לבב: ראה רמב"ם סוף הל' לולב. ד"ה שמח תשמח התשמי' (סה"מ — מלוך ח"ב ע' עז ואלך) ס"ד. וש"נ.

זמן שמחתנו — בחג הסוכות: ראה י"ל אמור רמז תרנד בתחלתו: אתה מוצא שלש שמחות כתיב בחג. וראה לקריש חיד"ע 418 ואלך.

גערעדט געווארן... דעם פארגאנגענעם יאר: מכתב שבין יו"ד וט"ז בשבט התשמי'. קונטרס משיחת ש"פ תרומה, ר' אדר התשמי'. ועוד.

ש"פ תרומה, ר' אדר התשמי'. ועוד.

ועשו לי מקדש: תרומה כה, ח.

ווי חז"ל טייטשן עס אפ: ראשית חכמה שער האהבה פ"ז קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים — טז, ב).

ועוד. — נסמן במכתב הנ"ל.

ואחת: ראה שיחת ש"פ תרומה הנ"ל הערה 62.

כולל קליינע קינדער: להעיר אשר בנדבת המשכן השתתפו גם קטנים — אדר"נ פ"א. אוה"ח ר"פ

תרומה ור"פ ויקהל. וראה צפ"נ עה"ת ר"פ ויקהל.

מקדש מעט: ראה יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

הבא לטהר מסייען אותו: ראה שבת קד, א. וראה לקריש דרושים לשמ"ע ד"ה ה' לי בעוזרי פ"ה (פט, ד

ואלך) דגם לטהר אחרים במשמע.

אנשים... מורה-דרך... נשים... הנהגת הבית... טף... מתחנכים: אולי י"ל באר"א קצת: אנשים —

מוחין (חב"ד), נשים — מדות (חגית, נה"ם), טף — מעשה בפועל (ד"ש לקטנים).

נשים... עקרת הבית: ראה כ"ר פ"א, ב. וז"א קנ"ד, א. אוה"ח נ"ד כ"ר ב' ע' תתצא. שם ע' תתנח.

נשים... חיבור הטף הבנים והבנות: ראה של"ה מד, א — נעתק בקונטרס חנוך לגער ס"ע 34 ואלך.

געמוזט הערן אלע ווערטער מפי משה רבינו ובבת אחת²⁷.

משא"כ דא א) וואו ער זאגט, הקהל את העם האנשים והנשים והטף ב) און די מצוה איז, תקרא את התורה הזאת גר' באוניהם גר' — ווי איז שייך אז אלע זאלן עס קענען הערן?²⁸

דעריבער מוז רש"י מוסיף זיין אז ער האט דאס געלייענט, על בימה²⁹ — א מקום גבוה, כדי אז אלע זאלן (זעהן עס) און קענען הערן³⁰.

27) ראה אהיה שם: אמנם בשאר הזמנים הי' מתקבצים את שנדבה רוחו אותו. וראה בספר זכרון ר"ס קדושים: בשאר פרשיות התורה... לאו דוקא לכולם אלא לאהבי דבר השם הרוצים ללמוד ולשמע. ומכיון מהקדמת הרמב"ם לפרש"ם. ובגויא ר"ס קדושים: שכל התורה כ"ל לא היו מחויבים שיבואו כל ישראל שאם לא הי' להם פנאי לא היו באים (ובראש שם ע"ד סדר משנה. דמשה שנה להם כתות כתות. אבל ראה אור החיים ומשכיל לדוד שם בס' דבריו).

ולכאורה צ"ל כן לפרש"ם בפשטם שהרי וכי אפשר שיוכל לדבר עם ששים רבוא איש בפעם אחד? (לשון הכלי יקר ר"ס דברים). ובספר זכרון ר"ס קדושים. דאלתהי' גם גדול הי' שיכול את כולם אה"ל משה.

בלקח טוב ר"ס דברים: מלמד שהי' מדבר וקולו הי' מהלך בכל מחנה ישראל. ועד"ז בפעם רוא שם (וראה ירושלמי פסחים פ"ה ה"ה: ניתן כח בקולו של משה אה"ל קולו מהלך בכל ארץ מצרים מהלך מ' יום). אבל הי' צריך להיות (עכ"ס) רמז ע"ז בפשטם.

וראה לקמן הערה 29.

28) להעיר מלח"ם ברמב"ם ה"ל חגיגה פ"ג ה"ז שמפרש. ומי שאינו יכול לשמוע מכוון לבו לקריאה זו — שהוא במקום רחוק ובמקום שאינו יכול לשמוע, ואינו ע"ס פשטם — באוניהם.

29) ולכא"כ בכל אופן היו צריכים לנס שכולם אנשים נשים וטף יוכלו ליכנס בעזרה. ראה אלשיך כאן. מאירי מגילה ה. א. אבל בפשטם לא נתבאר גדול העזרה ולכן לא הוכרח רש"י לפרש בזה.

30) שאז יכול (בכל יותר) לכוון לבו לקריאה זו (ראה הערה 28).

31) וכ"כ הרמב"ם (ה"ל חגיגה פ"ג ה"ד): כדי שישמעו קריאתו.

זאגנדיק אז דאס איז געווען. על בימה³¹, דארף רש"י גלייך באווארענען אז דאס איז געווען. של עץ שהיו עושין בעזרה³² — אראפגעמענדיק דערמיט די שאלות וואס ווערן מצד דעם וואס מ'האט שוין פריער געלערנט אין חומש:

א) וויבאלד עס שטייט אין פסוק אז, תקרא את התורה הזאת³³ זאל זיין, בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלקידי³⁴, איז משמע אז דאס איז געווען דארט וואו עס איז געווען פני ה'א, בפנים — אינווייניג, א נס הכי גדול און ווי קען מען ענדערן און בויען א בימה אין ביהמ"ק. זאגט רש"י בעזרה, ווי מען גע' פינט מערערע מאלי³⁵, וירא כבוד ה' באם פתח אהל מועד.

ב) מ'האט געלערנט וועגן דעם משכן, אז עניני המשכן פלעגן גענוצט ווערן בכל יום³⁶ (און פארשטאנדיק אז אזוי איז אויך — ביים בית המקדש). ווי קומט עס אז עס זאל שטיין א בימה אין מקדש צוליב נוצן זי איין מאל אין זיבן יאר? אויך וואלט עס מסתם געשטערט די עבודה הרגילה אין ביהמ"ק במשך כל הזמן³⁷.

דעריבער איז רש"י מוסיף, של עץ שהיו עושי' — דאס איז געווען א דבר ארעי, של עץ³⁸, וואס היו עושי' — עס

32) וי"ל בפשטות שזוהו מקורו של רש"י שהי' בעזרה, ולא כדעת ראב"י בתוספתא שם (ח). בהר הבית. וראה קריית ספר לרמב"ם שם ובהערה 35.

33) קרח טו, יט. חקת כ, ו. ועוד.

34) לבד קדוה שמפורש בו: ואל יבוא בכל עת (אחרי טו, ב).

35) משא"כ באם הי' בהר הבית מקום רחב. אבל לאידך באם הי' בהר הבית אין מוכרח כ"כ לכימה שהי' לא הי' כל המקום במישור (דהחיל ר"ב מעלות וכו' — מדות פ"ג מ"ג. רמב"ם ה"ל ביהמ"ק רפ"ז).

36) עוד י"ל הטעם שמפרט, של עץ כדי לתרוץ דמכין שהיו עושי' אותה במיוחד להקהל, ואח"כ

און בהמשך צום פריערדיקן בריוו אין וועלכן ס'איז דערמאנט געווארן בקיצור, אז כאטש די מצוה פון הקהל אין פשוט'ן זין איז פארבונדן מיט דער צייט פון בית המקדש, איז זי אבער אקטועל אין גייסטיקן זין אומעטום און אין אלע צייטן.

וועט מען זיך אפשטעלן דא אויף דער נקודה אין דעם און אייניגע פרטים אין איר, ווי זי אראפבריינגען במעשה בפועל — סיי אין באצוג צו העם אלס כלל, קהל אידישקייט און סיי אין דעם לעבן פון יעדן איינציקן אידן אלס יחיד.

• • •

צום אלעם ערשטן, דארף מען אויסנוצן די התעוררות פון די טעג פון חודש תשרי, ובמיוחד: ראש השנה און שבת תשובה א.ו.ו. און פארזאמלען אידן — מענער, פרויען און קינדער ביז — גאר קליינע קינדער — פארזאמלען זיי אין א הייליגען, ארטי, אין א הייליגער שטימונג און אויסנוצן עס פאר דעם צוועק וואס איז דער יסוד פון דער מצות הקהל: למען (כדי אז) ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת — זיי זאלן הערן און זאלן לערן נען און מורא האבן פאר דעם איבערשטן, און היטן צו טאן אלע רייד פון דער תורה.

עס איז ספעציעל די פליכט פון יעדן איינעם וואס איז א מלך, אן אנפירער אין א סביבה — א רב אין זיין קהילה, א מחנך אין זיין כיתה, א פאטער אין זיין משפחה — צו, פארלייענען, לאזן הערן די רייד פון תורה, אירע מצוות אין זיין קרייז וואו נאר ער קען דערגרייכען, מיט א שטארקייט און ערנסטקייט, וואס זאל שאפן א טיפן איינדרוק און דויערנדע השפעה אויף די צוהערער.

וועלכע זאלן זיך פילן און ווירקען אין דעם חודש תשרי, און אין דעם גאנצן יאר, און במשך די אלע זיבן יארן, פון דעם הקהל ביז דעם קומענדיקן: א השפעה וואס זאל זיך אויסדריקן אין טאג-טעגלעכן לעבן, אין אן אויפפירונג באגרינדעט

הקהל... אקטועל... אין אלע צייטן: להעיר מאברכנאל עה"ת וילך: מכאן נשאר המנהג בימינו שבוים השמיני תג העצרת האחרון נקראים יום שמחת תורה שבו ביום אנו משלימים את התורה עומד הגדול שבקהל ומסיים אותה והוא בעצמו קורא מבלי תורגמן פרשת וזאת הברכה לדמיון מעשה המלך בזמן האלקי ההוא. אי... אקטועל אין גייסטיקן זין: ראה לקו"ש שם (סעיף ו), שבמצות הקהל הי' יותר משאר מצוות (וראה שם הערה 38, שתוכנה הרוחני אולי אפ"ל שהיא ביתר שאת מבזמן שביהמ"ק קיים), ע"ש. במעשה בפועל: כי המעשה הוא העיקר — אבות פ"א מ"ז. תקרו תניב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג, ב). קלד, א.

צום אלעם ערשטן וכו': ראה גם מכתב ימי הסליחות התשכ"ז (לקו"ש ח"ט ע' 446). גאר קליינע קינדער: ראה רמב"ן ואה"ח עה"פ וילך שם, יג. גויא (לפרש"י עה"ת) עה"פ שם, יב. חדא"ג מהרש"א לחגיגה ג, א. ובמנ"ח מצוה תריב, נראה דח"כ שציצאו מכלל נפל או בנולד שכלו רוב חדשיו. וראה מכתב יום שלשים לחודש תשרי התשמ"ז הערה ד"ה והטף. וש"נ.

למען... ישמעו... התורה הזאת: וילך לא, יב. יעדן איינעם וואס איז א מלך, אן אנפירער... א רב וכו': ראה לקו"ש נצוי' תשמ"ז הערות 20, 34. וש"נ.

ד.ה. דאָס איז איינער פון די חיובי המלך
אז בזמן הקהל דארף ער לייענען די
פרשיות התורה פאר כל העם: אָדער
דאָס איז אַ דין אין מצות הקהל, אַז די
פרשיות דארפן דעמאלט געלייענט
ווערן דורכן מלך.

עד"ז קען מען קלערן בנוגע דער
בימה וואָס מ'האָט דעמאלט געמאַכט, צי
איז דאָס צוליב דעם מלך, מצד כבודו
(וכי"ב) דארף מען מאַכן פאר אים אַ
בימה ער זאל אויף איר לייענען: אָדער
דאָס איז מצד די דיני ומצות פון הקהל.

ובפשטות איז דאָס תלוי (די ערשטע
שאלה) פון וואָנען מלערנט אַפּ אַז דער
מלך דארף לייענען בתורה: רש"י
בפירושו למשנה"י זאָגט: "ואותה קרי"י
על יד מלך היא כדתניא בספרי בפרשת
המלך את משנה התורה הזאת אין קורין
ביום הקהל אלא במשנה תורה, ד.ה.
מלערנט דאָס אַפּ פון אַ פסוק אין פרשת
המלך, בפשטות, ווייל דאָס איז איינער
פון די דיני וחיובי המלך". אויב אָבער
מלערנט דאָס אַפּ פון דעם פסוק
בפרשתנו, חקרא את התורה הזאת,
כנ"ל, איז מובן אַז דאָס איז איינער פון

(41) ונפקים להלכה אם קראת המלך (וכן
הבימה) מעכבת במצות הקהל — ראה הרי"ם
פערלא שם. וראה מנ"ח שם. ועוד.

(42) סוטה שם ד"ה שנאמר.
(43) ועד"ז להדיעה שלמדין ממה ששינוי בספרי
שם שלכן נאמר משנה תורה משום שעתידה
להשתנות, להשתנות שהמלך משנן בפרשת הקהל
ראה מאיר לטנהדרין ספ"ב.

(44) עד"ז כתב ברי"ם פערלא שם, אלא שמפרש
שלכן נצטוו במצות כתיבת ס"ת (לעצמן) — משנה
תורה.

(45) אבל אין מוכרח לומר שתלוי אם מונין אותו
לבי מצות — (ראה רי"ם פערלא שם), כי גם לדעת

(י) לפי צע"ק בתודיה כתב (סוטה שם) דהקשה
לפ"י רש"י שם "יקראו בלא בימה (ביו"ט) מלן
דיבמה מעכבת". וראה מ"ז או"ח סתרס"ח.

איז געמאַכט געוואָרן דאָמאלט אין
יענעם זמן (יעדער זיבן יאָר).

ז. מענינים מופלאים ע"ד ההלכה
וואָס מ'קען אַרויסנעמען פון דעם
פרש"י:

אין דעם וואָס דער מלך לייענט די
פרשיות פון משנה תורה איז דאָ צוויי
סברות: צי דאָס איז אַ דין אין מלך,

היו מסירים אותה הרי מפורש (ראה יב, ד). לא
תעשו כן להיא' ופרש"י. אזהרה למוחק את השם
ולנותן אבו מן המזבח או מן העזרה.

ולכן צריך לפרט. של ע"ז, שע"ז לא נאמר
האיסור בכתוב. אף שיל שבלא"ה אין בו איסור, כיון
שאין ציל קבוע בבנין. ויש לעיין אם כשנותנו אח"כ
יש בזה משום נותן מן העזרה. וראה באר שבע
לסוטה שם ד"ה עושין לו כסופו. ואכ"מ.

(37) ופשוט שע"ס פשע"מ אין רש"י צריך לפרש
אך בנו בימה של ע"ז בעזרה — אף שנאמר (שופטים
טז, כא). לא תסע לך אשה כל ע"ז אצל מזבח ה'א'
(וראה ספרי שם. ירושלמי מגילה פ"א ה"ד בטעם
דחית הקהל כשחל בשבת. וראה רמב"ם וראב"ד ה"ל
ביהב"ח פ"א ה"ט. ה"ל ע"ז ספ"י. ובכ"מ) —

כי בפשע"מ פרש"י שם. אזהרה לנוטע אילן
ולכונה בית בהר הבית (וראה רמב"ן ורא"ם שם).
ולהעיר שגם בפירושו לשי"ט משמע שס"ל שאין בזה
משום. לא תסע ג"ר שהרי בסוטה שם (רע"ב,
ובמגילה שם) הביא הטעם (ע"ז דלא עבדין הקהל
בשבת ויר"ט) דירושלמי. מפני הבימה והביא רק
המירוק (ע"ז דונעבדה מאתמול) דחקה לה עזרה.
ואכ"מ.

(38) וכתב רש"י. בעזרה' ואינו מפרש (כבגמ'
סוטה שם. יומא ס"ז. ב. רמב"ם ה"ל תגיגה שם היג
(ד') שהי בעזרת נשים, כי בפשע"מ אינו מוכרח
[וגם בסוטה שם לא אמרו זה אלא מפני הקושי דאין
ישיבה בעזרה כ"י ורש"י לא הביא בפי' עה"ת דאין
ישיבה כ"י וכאן אינו מוכיר שהמלך יושב]. ולהעיר
מירושלמי סוטה פ"ז ה"ז שלדעת כמה (מפרשים
שהי) בעזרת ישראל. ראה מנחת קנאות סוטה שם.
הר המור"י לרמב"ם ה"ל ביהב"ח שם ה"ט. ובכ"מ.
ואכ"מ.

(39) לשון השליה במס' שביעות (קמא, א).

(40) בהבא לקמן ראה גם ביאר הרי"ם פערלא
לטהמ"צ רס"ג ח"א מ"ע סז. ח"ג פרשה י"ד. וראה
אנציקלופדי' תלמודית ערך הקהל. ושי"ג. לקמן ע'
366 ואל"ך. וראה לקריש חל"ד ע' 188 ואל"ך והערה 20.

ב"ה, וא"ז תשרי,

יום שלישי שהוכפל בו כי טוב

פ' וזאת הברכה, שנת ה'תשמח

שנת הקהל

ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל

בכל מקום שהם

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

שטייענדיק אין אנהויב פון דעם נייעם יאָר, וואָס איז אויסגעטיילט דערמיט

וואָס זי איז אַ שנת הקהל,

אין איינקלאַנג מיט דער כללות'דיקער מצוה אין דער צייט פון בית'המקדש, אַז

מ'האָט פאַרזאַמלט אַלע אידן, העם האַנשים והנשים והטף, אין דעם בית המקדש, און

דער מלך האָט פאַר זיי געלייענט פרשיות אין תורה כדי זיי צו מזורז זיין אין מצוות

און שטאַרקן זיי נאָך מער אין ליראה את השם, אין אידישקייט, תורה ומצות,

וא"ז תשרי: יום הסתלקות של אמי מורתי הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, נסתלקה שבת תשובה בעת
עלות המנחה שנת תשכ"ה.

יום שלישי שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו). ובאוה"ת (בראשית לג, א ואל"ך.
משפטים ע' אקנ"ו. ועוד) ובמכתב כ"ק אדמו"ר (מהרש"ב) ני"ע (נדפס בסה"מ התשי"ט ע' 19) (השני) ואל"ך.
אגרות-קודש שלו ע' קלה ואל"ך) מקשר זה עם טוב לשמים וטוב לבריות (קידושין מ, א).

פ' וזאת הברכה: להעיר, אשר בקביעות שנה זו היא במשך ג' שבועות, רובו של חודש תשרי. ולהעיר
מתורת אדה"ז: מען בעדארף לעבן מיט דער צייט. . . מיט פרשת השבוע כ"י (היום יום' ב' חשוון. ספר
השיחות ה'תש"ב ע' 29 ואל"ך).

שנת הקהל: כן י"ל, דכל השנה כולה נקראת ע"ש קיום מצות הקהל בחג הסוכות, ע"ד הלשון. שנת
היובל' (בהר כה, יג. ובכ"מ), שכל השנה נק. על שם תקיעת שופר' (רש"י בהר שם, י) דיוהכ"פ (בהר שם, ט)
— ואף שבשנת היובל יש דיני יובל כל השנה ובלי שינוי — אף ששם השנה (שנת היובל') אינו ע"ש דינים
אלה אלא ע"ש התקיעה (יובל'), שהיא פעולה חד-פעמית. ואולי י"ל שגם בהקהל כל תכליתו אינו פעולת
ההקהל עצמה, אלא החוצאה כימים שלאח"ז, "ליראה ג"ר כל הימים ג"ר" (וילך לא, יג). — ואולי עפ"י יומתק
לשון הכתוב בנוגע לקביעת זמן הקהל. מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה' (וילך שם, ח), וכפרש"י שם
בשנה ראשונה. . . שנה שמינית. . . קרא אותה שנת השמיטה כ"י — להדגיש שזה"ע השייך להשנה. ולהעיר
ש(כל) שנה זו נקראת בחז"ל (מגילה יז, ב. סנהדרין צז, א. ועוד) "מוצאי שביעית".

מ'האָט פאַרזאַמלט אַלע אידן וכו': בפרסיות ראה רמב"ם ה"ל תגיגה פ"ג.

העם האַנשים והנשים והטף: וילך לא, יב.

געלייענט פרשיות אין תורה. . . אידישקייט וכו': רמב"ם שם היא (וראה לקריש ח"ס תשמ"ח).

ליראה את השם: וילך שם, יג.

די דינים אין מצות הקהל.

ועי' הנל קומט אויס לכאורה, אז רש' בפירושו עה"ת (לפי פששים) לערנט אז די ענינים זיינען חיוכים און פרטי דינים אין מצות הקהל, וואס מלערנט אפ פון דעם פסוק אין פרשת הקהל, תקרא את התורה הזאת — סי דאס וואס, המלך ה' קורא און סיי די עשיית הבימה, אז דאס איז כדי אלע אידן זאלן קענען הערן די פרשיות התורה, כנ"ל.

משא"כ בפירושו לשי"ס, איז ער מפרש פשוטה של המשנה, און די משנה רופט דאס אן, פרשת המלך, און אין כל המשך המשנה איז מודגש (כמה פעמים)

היראים (סי' רפט, רצ וכהשלם רסו, חלג) ועוד שמנה מ"ע בפ"ע, צוה הקב"ה שיקרא המלך יל שמצותו הוא לא מצד חובי המלך כ"א מדיני ומצות הקהל. וראה לשון היראים (רפט, רסו) ומנ"ח שבמלך דבר הכתוב דכתיב כ"י (וראה לשון הסמ"ג מ"ע רל). וראה חינוך מצוה תרי"ב.

(46) ולכאור נפק"מ גם באיזה ספר תורה ה' קורא: ע"פ דרשת רש"י בסוטה (וכן לשאר הדרשות בספרי שם) משמע שקורא כהתורה שמונת אצלו שמצוה עליו לכתבו (ראה בארוכה בר"ם פערלא שם), משא"כ באם למדין מפסוק שבפרשתו, תקרא את התורה הזאת, שבא בהמשך לה' לפניו, ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית ה', יל שה' קורא בהסית שבצורה כמ"ש רש"י בב"ב יד, רע"ב (ועד"ז בשטמ"ק שם בשם הראב"ד), אבל ראה צפ"ע פרשתו לא, ט. ושי".

(47) שייכות פרטים אלו להקהל היא — כי תוכנה הוא, למען ישמעו ולמען ילמדו, ויראו את ה' ושמרו לעשות ג"ו. וזה נחושף ע"י ששומעין הקריאה מהמלך ורואים אותו כ"י (כנ"ל הערה 30). וראה רמב"ם שם סוה"ז: ומפי הגבורה שומעה שהמלך שליח הוא כ"י. וראה אברבנאל כאן: עוד בסומי גדול יקרא הגדול שבעם שהוא המלך כ"י כדי שישמעו ויתפעלו לכותיהם מהדברים ומכבוד המדבר והקורא כ"י.

(48) להעיר מתוירט במשנה שם: והא דקרי לה פרשת המלך ולא כן בשל כה"ג.

כבודו של מלך ווי ער זאגט, והוא יושב עלי חזן הכנסת נוטל ס"ת ונותנה לראש הכנסת וראש הכנסת. לסגן כ"י לכה"ג וכ"ג נותנה למלך (וואס, כולה משום כבודו דמלך) קורא יושב"י כ"י (ועד"ז) בנוגע צו דער בימה שטייט דער לשון עושין לוי' בימה של עז"י.

דעריבער לערנט רש"י בשי"ס, כדחנניא בספרי בפרשת המלך, — אז דאס איז א דין אין מצות מלך.

ח. מיינה של תורה שבפרשי:

שוין גערעדט פיל מאל, אז התורה היא נצחית, און כאטש די מצוה פון הקהל בגשמיות אין ביהמ"ק איז יעצט ניט שייך, איז זי אבער דא אין עבודה רוחנית, אין דעם משכן ומקדש פרטי וואס איז בתוך כל אחד ואחד מישראל.

דער תוכן הענין פון הקהל ביי יעדער אידן איז דער קיבוץ והקהלה פון אלע זיינע כוחות הנפש און זיין מחשבה דיבור ומעשה, אריינגענומען און אריינשטעלן זי אלע אין דעם ביהמ"ק הפנימי זינעם —

(49) סוטה שם ע"ב.

(50) שג"ז משום כבודו — ראה גמ' שם.

(51) ראה גם לשון רש"י במגילה שם. ולהעיר שבדפוס שני ובכריכ כתי' רש"י כאן, שעושין לו בעזרה.

(52) יומתק עפ"י פרשי סוטה שם וגירסתו כמשנה שמפרט בקריאתו, פרשת המלך, ושקוראה לבסוף, ומשם חזר למפרע וקרא אשימה עלי מלך (פרשי שם), משא"כ להרמב"ם בפיה"מ שם. ובהל' חגיגה שם ה"ג (ועד"ז הוא בסמ"ג וחינוך) שאינו מפרט בקריאתו פרשת המלך בפ"ע, ובג"י המשנה בירושלמי. וראה שו"י נוסחאות במשניות, וראה תוירט ומלאכת שלמה במשנה שם.

(53) תניא רפי"ו.

(54) ביאור פרטי עניני הקהל ע"ד הקבלה — ראה לקוטי ליי"צ אגרות ע' רלט ואילך. רמ"א ואילך.

(55) ראה גם מכתב כללי דעשי"ק ח"י אלול תשי"ג

ושי"ג (נדפס לקמן ע' 611 ואילך).

(56) להעיר מלקוטי תנא לו, א. לו, א.

כארי", אויך מצד דעם קען בא אים זיין די הגבהה והתנשאות אויפן יצה"ר, דער ירגיו אדם יציט על יצה"ר.

און די הגבהה והתנשאות אין דעם קב"ע פועלט אז די קריאה פון, המלך ה' קורא, זאל, דערהערט ווערן, ביז עס זאל האבן א קיום און פעולה אין אלע כחות הנפש ומחזיר במשך כל השנה כולה.

דערביי מוז מען אבער באווארענען, אז עס דארף זיין א של ע"ב (א) שהיו עושין בעזרה:

די תנועה של, בימה, הגבהה והתנשאות, זאל נאר זיין באופן עראי של ע"ב, און נוצו דאס נאר אין ענינים של קדושה, בעזרה (בשעת ער דארף טאן די עבודה פון, הקהל, קיבוץ כל הכחות וכו'). בשעת אבער ער געפינט זיך ניט בעזרה, ניט אין א מעמד ומצב נעלה פון קדושה און עבודת ה', קען פון דעם ארויסקומען א תנועה פון התנשאות היפך הכוונה.

ובפרט שטייענדיק אין די טעג פון הכנה צו שנת הקהל, גיט מען יעדן אידן די כחות אויף קענען דורכפירן דעם ענין פון הקהל אין זיין מקדש הפרטי, און דורך דעם איז מען זוכה צו מקיים זיין מצות הקהל כפשוטו אין דעם ביהמ"ק השלישי און מזועט הערן די קריאה בתורה פון מלך המשיח בשנת הקהל הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה.

(משיחת ש"פ וילך תשל"ה)

לקו"ט ח"ט ע' 321

(62) טושרע אריח בתחלתו. וארי — מלך

שבחית (תניגה יג, ב).

(63) ברכות ה, רע"א. ראה תניא פכ"ס (ל, א).

לקרי' שם.

(64) ראה שריע אדה"ז אריח מהד"ק ס"א סיג

(וראה ב"י שם): שלא יקנה קנין נפשו להיות עז

פנים אסילו שלא במקום עבודתו יח.

און דאס דארף זיין — המלך ה' קורא — די קריאה והמשכה צו אלע כחות הנפש איז ע"י, המלך, וואס ככחות הנפש איז דאס דער ביטול וקב"ע מלכות שמים וואס איז דא בא יעדן איד.

(ע"ד ווי דער צ"צ איז מבאר"י במלך כפשוטו — אז דער מלך איז ממשיך דעם ענין פון קב"ע און יראת ה' צו אלע אידן).

און אויף דעם זאגט מען אז, המלך ה' קורא איז נוגע אין דין ומצות הקהל: דער, למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' איז דוקא דאן ווען עס קומט מצד קב"ע. בשעת אבער עס קומט מצד זיין תענוג און געשמאק, קען זיך אין דעם אריינמישן א הרגש ותנועה פון זיין מציאות, פעלט דעמאלט אין דער שלימות המכוון פון, ויראו את ה'.

ט. צו דעם קומט דער המשך, אז די קב"ע ויראה דארף זיין באופן של, בימה, אויב דאס איז מצד דער קב"ע ויראה אליין קען עס פועלן אויף אים א תנועה פון ביטול כאסוקפה הנדרסת און ער וועט ניט קענען טאן די עבודה כארי". דארף דאס דעריבער זיין באופן של, בימה, א תנועה פון תוקף, יתגבר

(57) שבזים כ"ט אלול (תקמ"ט) הוא יום הולדת שלו.

(58) דרמ"צ מצות מיני מלך.

(59) ראה רמב"ם שם ה"ז: ויראה עצמו כאילו עתה נצטוו בה ומפי הגבורה שומעה שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא"ל.

(60) להעיר שהתחלת קריאת המלך, וקורא מתחילת אלה הדברים עד שמע ושמע והי אם שמוע (משנה סוטה שם) — שמע קבלת מלכות שמים והי אם שמוע קבלת עול מצות (פרשי במשנה שם). וראה לקריש חכ"ד ע' 106.

(61) ראה טור ושריע (נדאדה"ז ובמהד"ת) אריח בתחלתו. ראה תרי"א צא, ב, ק"ט, ג ואילך. לקרי' במדבר טו, ג. ובכ"מ. וראה לקריש חכ"ד ע' 255 ואילך.